

НАПРЯМ 4. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-428-6-37>

ВИЗНАЧЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ОБЛІГАЦІЇ ЗОВНІШНІХ ДЕРЖАВНИХ ПОЗИК УКРАЇНИ ДЛЯ ЦІЛЕЙ РОЗРАХУНКУ РЕГУЛЯТИВНОГО КАПІТАЛУ СТРАХОВИКА

Бридун Ігор Євгенійович

здобувач ступеня PhD,

*Державна установа «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»*

Визначення методики оцінки облігації зовнішніх державних позик України для цілей розрахунку регулятивного капіталу страховика регламентується Постановою Національного банку України № 71 від 21 червня 2024 року «Про затвердження Положення про визначення методики оцінки активів і зобов'язань для цілей розрахунку регулятивного капіталу страховика» [1] та внесення змін до Постанови НБУ № 201 від 29.12.2023 року «Про затвердження Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика» [2].

На сьогоднішній день в Україні не розроблено та не впроваджено нормативно-правового акту, постанови Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку чи іншого регламентуючого документу щодо регулювання механізму купівлі-продажу цінних паперів на українському ринку облігацій зовнішньої державної позики, з чітким визначенням механізму оцінки справедливої вартості за ОЗДП на внутрішньому ринку України. У зв'язку з відсутністю законодавчого врегулювання, вважати ринковою вартістю індексований показник на провайдері фінансової інформації Bloomberg та Refinitiv не об'єктивно та не може вважатись нормативно-регуляторним, що в свою чергу має негативний аспект на дискредитацію ОЗДП України, як емітента даних облігацій. Окрім цього, в законодавстві України не зазначається поділ оцінки та встановлення вартості ОЗДП з ОВДП, випущені Урядом України. Як наслідок, дана проблема визначення справедливої вартості цінних паперів є не співставним для чіткого формування вартості цінних паперів ОЗДП, оскільки виникає розбіжність у визначенні вартості у фінансовій звітності та регуляторній звітності страхових компаній.

Основною проблемою у визначенні справедливої вартості є фактор, що суб'єкт господарювання, який діє на території України, не може прямо придбати ОЗДП за вартістю, яка зазначається в пункті 13 Постанови Національного банку України № 71 та визначених джерел інформації даної Постанови:

1) агенції фінансової інформації (включаючи Bloomberg, Refinitiv);

2) фондові біржі, які здійснюють професійну діяльність на фондовому ринку відповідно до ліцензії Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР) на провадження професійної діяльності з організації торгівлі фінансовими інструментами або входять до переліку іноземних регульованих ринків, на яких мають бути допущені до обігу цінні папери іноземних емітентів, для допуску їх до обігу на території України, затвердженого НКЦПФР;

3) сайт офіційного Інтернет-представництва Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України, загальнодоступна інформаційна база даних НКЦПФР про ринок цінних паперів; [1]

Операції з купівлі-продажу цінних паперів здійснюються учасниками договірних відносин на ринку купівлі-продажу між учасниками угоди, через рахунки в депозитарних установах. Відповідно до зазначеного, ринкова вартість ОЗДП на ринку України може визначатись за ціною, за якою продавець готовий продати ОЗДП, а покупець придбати ОЗДП. Ціна, за якою буде досягнуто угоду купівлі-продажу, може вважатись ринковою вартістю виключно для обох учасників угоди, оскільки частиною вартості ОЗДП буде включено ціну, за якою тримач ОЗДП ввів ОЗДП на територію України. Однак, через відсутність інформаційного порталу на українському ринку купівлі-продажу ОЗДП з точною кількістю угод не існує, а інформація на Фондовій біржі ПФТС не відображає інформацію за кожною випущеною Міністерством фінансів України ОЗДП – визначити ринкову вартість на українському ринку можливо виключно експертним методом з врахуванням понесених витрат на введення ОЗДП в правову юрисдикцію України та інших адміністративних витрат.

На основі зазначених умов, в облігаціях зовнішніх державних позик України та облігацій внутрішньої державної позики України – дані державні боргові цінні папери, незалежно від поділу на внутрішні чи зовнішні позики, підтверджують зобов'язання України відшкодувати пред'явникам цих облігацій їх номінальну вартість з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій.

Зміна оціночної вартості ОЗДП від ОВДП може мати негативний характер для зовнішніх інвесторів, що суттєво знизить надійність Українських ОЗДП як фінансового інструменту інвестицій в міжнародній площині. Відповідно до пункту 15 Постанови НБУ №71 [1], у випадку визначення без дотримання вимог, встановлених в пунктах 11–13

Положення, для цілей розрахунку регулятивного капіталу страховика дорівнює нулю – має в передумові для зовнішніх інвесторів як нормативно-правовий факт не визнання ОЗДП України як інвестиційний борговий інструмент та свідчитиме про невизначеність за наявними ОЗДП. Для українських інвесторів в частині фінансового сектору, дана невизначеність матиме негативний аспект до використання даного інвестиційного інструмента. Для Уряду України, в процесі погодження реструктуризації ОЗДП, українські власники даного активу прийняли позитивні рішення в голосуванні на боці України, у випадку зменшення частки українських суб'єктів в частині ОЗДП, в наступному, можливі негативні наслідки у процесі можливого майбутнього процесу реструктуризації.

Пропонується використовувати для розрахунку регулятивного капіталу страхових компаній ОЗДП та ОВДП, що є прийнятними активами, з метою розрахунку регулятивного капіталу страховика – принцип найбільш ефективного використання, який полягає в урахуванні залежності ринкової вартості об'єкта оцінки від його найбільш ефективного використання. Під найбільш ефективним використанням розуміється використання майна, в результаті якого вартість об'єкта оцінки є максимальною. При цьому розглядаються тільки ті варіанти використання майна, які є технічно можливими, дозволеними та економічно доцільними. Терміни «ринкова вартість», «засади оцінки майна», які вживаються в значенні, визначеному в Національному стандарті № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [3], затвердженому постановою Кабінету міністрів України від 10 вересня 2003 року № 1440 (зі змінами) зберігатимуться та відповідатимуть статтям 13, 41, пункту 7 статті 92 Конституції України [4].

Відповідно принцип найбільш ефективного використання втілюється під час проведення оцінки цілісних комплексів шляхом здійснення під час прогнозування грошових потоків цілісного комплексу припущення про раціональне розпорядження активом, що включає оцінюваний цілісний комплекс. Раціональним вважається розпорядження активом цілісного комплексу, що спрямоване на максимізацію поточної вартості очікуваних чистих грошових потоків такого цілісного комплексу і отже – на максимізацію його ринкової вартості. У випадку максимізації ринкової вартості, тримач/власник цінних паперів, матиме нараховувати та перераховувати у фінансовій та бухгалтерській звітності, прибуток або збиток відповідно до чітко встановленої оціненої вартості. У випадку збільшення вартості активу, тримач/власник цінних паперів нараховуватиме податкові зобов'язання та сплачуватиме в бюджет податкові відрахування.

Відповідно до запропонованих уточнень та пропозиції до Постанови «Про затвердження Положення про визначення методики оцінки активів

і зобов'язань для цілей розрахунку регулятивного капіталу страховика та внесення змін до Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика», попит на облігації зовнішніх державних позик України з боку фінансового сектору України не зменшиться та формування прийнятними активами регуляторний капітал страхових компаній – буде чітко визначений відповідно до принципу ліквідності, ризиковості інвестування та забезпечення страховою компанією її зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Постанова Національного банку України № 71 від 21 червня 2024 року «Про затвердження Положення про визначення методики оцінки активів і зобов'язань для цілей розрахунку регулятивного капіталу страховика». URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_21062024_71
2. Постанова Національного банку України № 201 від 29.12.2023 року «Про затвердження Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0201500-23#Text>
3. Постанова Кабінету Міністрів України № 1440 від 10 вересня 2003 р. «Про затвердження Національного стандарту» № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#Text>
4. Конституція України №254к/96-ВР, редакції від 01.01.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>